

حسن علی گرمابی^۱

یکی از حوزه‌های یادگیری پیش‌بینی شده در سند برنامه درسی ملی حوزه «علوم انسانی و اجتماعی» است که تا اندازه زیادی برای تحقق اهداف ساحت‌های تربیتی «سیاسی اجتماعی» و «اقتصادی حرفه‌ای» نقش آفرینی می‌نماید. در این راستا درس «مطالعات اجتماعی» در دوره ابتدایی نقش محوری را عهده‌دار است. از آن جا که ایفای این نقش و تحقق آن اهداف مستلزم دانش و عملکرد حرفه‌ای معلمان بوده و این نیز به نوبه خود نیازمند منابع مطالعاتی برای معلمان است؛ هیأت تحریریه محترم مجله تصمیم گرفت در این شماره به معرفی یک منبع مطالعاتی در خصوص آموزش مطالعات اجتماعی برای آشنایی خوانندگان بویژه استادان و دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان و معلمان دوره ابتدایی بپردازد.

کتاب: «روش تدریس علوم اجتماعی در دوره ابتدایی» اثر اکبر سلیمان‌نژاد با مشارکت انتشارات سمت، پژوهش‌کنده تحقیق و توسعه علوم انسانی، شورای تحول و ارتقاء علوم انسانی و دانشگاه فرهنگیان در سال ۱۳۹۷ به چاپ رسیده است. این کتاب مشتمل بر ۶ فصل است که در فصل اول به کلیاتی در خصوص ماهیت، ضرورت و تعریف مطالعات اجتماعی، تاریخچه و کاربرد دروس علوم اجتماعی در زندگی روزمره دانش‌آموزان، ترسیم ارتباط علوم مختلف با علوم اجتماعی، اهداف آموزشی، عناصر مفهومی محتوای برنامه درسی مطالعات اجتماعی و نحوه سازماندهی آن‌ها پرداخته شده است.

^۱ - مدرس دانشگاه فرهنگیان، پردیس حکیم فردوسی، کرج h.garmaby@yahoo.com

۱۴۰ فصلنامه علمی تخصصی پژوهش در آموزش مطالعات اجتماعی

فصل دوم، با هدف نحوه کاربردی سازی برخی نظریه های یادگیری در آموزش مطالعات اجتماعی به نگارش در آمده که در آن بیشتر بر کاربرد نظریه های یادگیری شناختی و ساختن گرایی در آموزش مطالعات اجتماعی اشاره شده است.

فصل سوم، سه شاخه جغرافیا، تاریخ و آموزش های مدنی و شهروندی را به عنوان شاخه های اصلی آموزش مطالعات اجتماعی در کانون توجه خود قرار داده است تا خواننده با ضرورت و منطق آموزش آن ها در مدارس آشنا گردد.

فصل چهارم، نحوه کاربست برخی از روش های تدریس از قبیل نمایشی، پرسش و پاسخ، سخنرانی، ایفای نقش، گردش علمی، آموزش براساس رویدادهای جاری، رویکرد غیرمستقیم و غیره را تشریح نموده است که در تبیین آن ها مؤلف سعی نموده است با ارائه مثال ها و نمونه هایی از نحوه استفاده آن روش ها در آموزش مطالعات اجتماعی سهمی در تولید دانش آموزش محتوای (PCK) این رشته داشته باشد.

فصل پنجم، به تبیین بسته آموزشی مورد نیاز در برنامه درسی مطالعات اجتماعی پرداخته است که برای آموزش مطالعات اجتماعی چه نوع مواد آموزشی مورد نیاز است و از آن ها برای تحقق کدام اهداف و آموزش کدام موضوعات و محتوا می توان بهره جست.

فصل ششم، به عنصر ارزشیابی برنامه درسی مطالعات اجتماعی اختصاص دارد که در آن مؤلف سعی نموده با رویکرد ارزشیابی توصیفی یا کیفی انواع روش ها، آزمون ها و ابزارهای مناسب را برای ارزشیابی پیشرفت تحصیلی شاگردان در مطالعات اجتماعی معرفی و تشریح نماید.

بخش پایانی کتاب، با عنوان ضمائم حاوی مطالب مناسبی برای توضیح و تبیین بیشتر موضوعات هر یک از فصل ها است که خواننده با مراجعه به آن ها بهتر می تواند با نحوه کاربست دانش آموزش (CK) در آموزش مطالعات اجتماعی آشنا گردد.

در پایان ذکر این نکته خالی از فایده نیست که فصل های اول تا سوم کتاب بخش عمده ای از سرفصل درس «مبانی آموزش مطالعات اجتماعی» و فصل های چهارم تا ششم نیز سرفصل درس «آموزش مطالعات اجتماعی» دانشجویان کارشناسی پیوسته رشته آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان را پوشش می دهد.

¹- Pedagogical Content Knowledge

²- Content knowledge